

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Громшук Адріани Ігорівни
**«Етнічні мотиви в архітектурі сучасних
інтер'єрів підприємств харчування»,**
представлену до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури за спеціальністю
18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

На розгляд представлені автореферат та дисертація, що складається із 274 сторінок, до яких входить основний текст обсягом 121 сторінка, 62 сторінки із рисунками і таблицями, 29 сторінок списку використаних джерел з 267 позиціями та 5 додатків на 74 сторінках.

Актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена тим, що дизайн інтер'єру – галузь для України досить нова, яка фактично з'явилась і почала поширюватися одразу після набуття державної незалежності водночас з появою приватної власності на нерухомість. Перші комерційні та приватні інтер'єри ще навіть в кінці 90-х рідко оприлюднювались, і набули розповсюдження лише після організації незалежного міжнародного огляду-конкурсу на крадий інтер'єр року під патронатом Національної спілки архітекторів України «ІНТЕР'УЕАР» (з 2000 р.) та появи незалежних друкованих видань, в першу чергу «Архітектура і престиж», «Ватерпас», «Архідея» та інших. Це дозволило виділити дизайн інтер'єру в окремий вид архітектурної діяльності та сприяло його швидкій популяризації.

Автор дослідження чітко обґрунтовує і визначає актуальність з точки зору її практичної та теоретичної необхідності, наголошуючи на вагомому значенні підприємств харчування в структурі сучасних міст та підвищенню вимог до рівня оформлення їхніх інтер'єрів у зв'язку з розвитком туристичної галузі та розширення мережі таких закладів. Особливе зацікавлення туристів, як правило, викликають заклади з яскраво вираженим українським колоритом та пародними мотивами. Отже, автор обґрунтовує необхідність комплексного дослідження, спрямованого на розроблення наукових основ застосування етнічних мотивів в сучасному архітектурному проектуванні підприємств харчування.

Таким чином, **метою цієї роботи** є розроблення засобів, методів і принципів використання етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів приміщень для

відвідувачів сучасних підприємств харчування. Завдання дослідження поступово вирішуються у розділах дисертації.

Об'єктом дослідження, проголошеним автором, є інтер'єри приміщень для відвідувачів сучасних підприємств харчування України, а **предметом** – архітектурно-художні засоби проектування інтер'єрів сучасних підприємств харчування з використанням етнічних мотивів.

Наукова новизна дослідження ґрунтується на розробленні наукових положень для практичного використання етнічних мотивів в архітектурі сучасних підприємств харчування, аналізі практики цього підходу та його характеристики. Це зумовило одержання вагомих наукових результатів дисертаційної роботи, які полягають у наступному:

- Сформовано наукову базу для практичного використання етнічних мотивів різних архітектурно-етнографічних регіонів України в середовищі закладів харчування;
- Розроблено принципи, засоби та методи використання етнічних мотивів і основні підходи до проектування архітектури інтер'єрів сучасних підприємств харчування з використанням етнічних мотивів;
- Визначено якісні характеристики підходу використання етнічних мотивів у предметно-просторовому середовищі підприємств харчування: виявлено позитивні та негативні сторони цього підходу та визначено його основні риси.

Значення результатів роботи для теорії і практики. Розроблені засоби, методи і рекомендації використання етнічних мотивів можуть бути застосовані у проектуванні інтер'єрів сучасних підприємств харчування. Основні положення та висновки, сформульовані в науковій роботі, можуть бути використані як навчально-методична база у ВНЗ архітектурного спрямування, зокрема, при розробці навчальних програм, дидактичних завдань, а також при вивченні вибіркового, профілюючого і спеціальних дисциплін.

Цінними є особисті впровадження автора результатів дослідження у проектуванні меблів та обладнання інтер'єрів з використанням етнічних мотивів, зокрема в розробці світильників на стелі та стіни, настільних ламп, пуфів, аксесуарів для дому.

Структура роботи є логічною, простежуються взаємозв'язки між висновками окремих розділів, узагальнюючі висновки розкривають шляхи вирішення зазначеної проблеми та відповідають завданням дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів дослідження, апробацію одержаних результатів, наведено кількість публікацій за темою.

У першому розділі «Теоретичні передумови і стан дослідженості використання етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування» узагальнено та систематизовано джерела наукових досліджень. Опрацьовано широкий спектр різноматематичних наукових робіт. Сформовано джерельну базу дослідження, яка ґрунтується на обстеженнях підприємств громадського харчування, що містять етнічні мотиви, м. Львова і Львівської області, м. Києва та його околиць. Автором проаналізовані численні етнографічні матеріали.

Визначено традиції використання етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів в Україні в періоди розвитку національної свідомості, пошуків власної ідентичності українців з кінця XIX ст. по XXI ст. Проаналізовано архітектурно-функціональні особливості корчми як історичного українського типу підприємств харчування.

Накопичений матеріал став достатньою підставою для ґрунтовних розвідок поставленої проблеми та підтвердив актуальний стан вивчення завдання використання етнічних мотивів у предметно-просторовому середовищі підприємств харчування.

У другому розділі «Методика дослідження етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування» визначено основні терміни, застосовані в науковій роботі. Здобувачем запропоновано методика вивчення етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування. Здійснено аналіз загальнонаукових та спеціально розроблених методів дослідження, використаних у дисертаційній роботі. Вдало обрані методологічні інструментарії забезпечили досягнення поставлених завдань.

У третьому розділі «Основні засади та чинники проєктування архітектури сучасних інтер'єрів підприємств харчування з використанням етнічних мотивів» здійснено композиційний та стилістичний аналіз інтер'єрів підприємств харчування, що містять етнічні мотиви, та визначено стильові напрямки і тенденції в архітектурі сучасних інтер'єрів. Це дало змогу виявити недоліки в дизайні інтер'єрів таких закладів. На основі статистичного аналізу визначено кількісний склад ресторанів з етнічними мотивами м. Києва і м. Львова станом на 2012 та 2015 рр., а також кількі-

спе співвідношення ресторанів, що містять етнічні мотиви із загальною кількістю ресторанів м. Львова.

Уточнено основні фактори впливу на проектування архітектури інтер'єрів підприємств харчування. Сформовано основні підходи до формування архітектури сучасних інтер'єрів закладів харчування з використанням етнічних мотивів, які передбачають створення цілісного гармонійного середовища життєдіяльності людини.

У четвертому розділі «Формотворчі принципи і засоби застосування етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування» висвітлено значення синтезу мистецтв у проектуванні архітектури інтер'єрів підприємств харчування. Визначено основні архітектурно-художні засоби та методи використання етнічних мотивів в предметному середовищі закладів харчування. Розроблено принципи проектування сучасних інтер'єрів підприємств харчування на основі використання етнічних мотивів, зокрема вибірковості, образності, цілісності, впізнаваності. Здійснено аналіз та систематизацію використання орнаментики, як важливого художньо-композиційного засобу, у житлі різних етнографічних регіонів України.

Громшук А. І. розробила матрицю архітектурно-художніх ознак різних етнографічних регіонів України, яка у поєднанні зі сформованим алгоритмом та з визначеними методами і принципами застосування етнічних мотивів стала основою рекомендацій для проектування архітектурного середовища підприємств харчування з регіональними мотивами певного етнографічного регіону.

У загальних висновках чітко сформульовано основні наукові результати даної дисертації. Висновки підтверджують виконання завдань і мети дослідження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті. Результати дисертації опубліковані у шести наукових працях фахових видаць, внесених у перелік МОН України; одній науковій статті в науковому періодичному виданні іншої держави; п'яти тезах конференцій. У публікаціях автора повністю висвітлено результати дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи були оприлюднені здобувачем на 7 наукових конференціях різного рівня.

Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації й автореферату. Стиль викладення результатів дисертації є доступним, логічність структури роботи визначає чіткість її змісту та сприяє легкому сприйняттю.

Дисертаційна робота і автореферат написані державною мовою, їх оформлення відповідає вимогам Департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України. За змістом дисертація і автореферат – ідентичні.

В **авторефераті** достатньо точно і повно відображені основні положення наукової роботи, висновки, ступінь новизни та практичне значення результатів дослідження. Здобувачем здійснено аналіз великої кількості наукових джерел, проведений ґрунтовний аналіз сучасних підприємств харчування, в яких застосовано етнічну тематику. Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій для проєктування інтер'єрів закладів харчування з використанням народних мотивів різних етнографічних регіонів України. Внесок автора у підготовку публікацій, відображених у авторефераті, є визначальним.

До роботи є **окремі зауваження**.

1. Межі дослідження, обрані автором, є надто широкими. Так, автор не уточнює категорії досліджуваних підприємств харчування, а до них відносяться такі різні за розміром і формою обслуговування підприємства, як столові, бари, ресторани, кафе та ін. Саме така класифікація наведена в рис. Г.2.1 додатку Г. (с.223 дисс.) Разом з тим на с. 5 реферату та с.44 – дисертації автор зазначає: «досліджено 40 ресторанів м. Львова та області і 155 ресторанів м. Києва та його околиць», і далі на стор. 9 реферату: «Для композиційного аналізу обрано ресторани, в інтер'єрах обідніх залів яких характерно виражені етнічні мотиви», отже, об'єктом дослідження були в першу чергу ресторани, але в тексті дисертації це не виокремлюється.

2. Бажано було би уточнити і стильові межі дослідження, тому що автор в дослідженні українських етнічних мотивів фактично обмежується традиціями архітектури народного житла та шинків (корчем) і періодом українського архітектурного модерну. Разом з тим є велика кількість підприємств громадського харчування, які наслідують трипільську культуру, давньоруську архітектуру, українське бароко, радянський час та інші періоди нашої історії; імітують, крім хат і шинків, інтер'єри оборонних споруд і палаців різних періодів. Але ці приклади лишилися поза увагою автора.

3. Водночас в табл. В.1 та В.2 додатку В «Ресторани м. Києва, в яких використано етнічні мотиви» та «Ресторани м. Львова, в яких використано етнічні мотиви», автор наводить таку класифікацію етномоти-

вів, крім українських: японські; китайські, кавказьких народів; узбецькі; індійські; арабські, сврейські та інші, які взагалі не досліджувались в дисертації, проте декларативно внесені в класифікацію. Отже, класифікація інтер'єрів за етнічними та стильовими характеристиками є неповною і дещо зверхньою: з одного боку, українські етномотиви обмежуються лише двома напрямками, з іншого боку, автор залучає цілу низку етномотивів інших країн без достатнього аналізу.

4. Вибір інтер'єрів ресторанів, що досліджувала автор, не можна вважати обґрунтованим – туди не ввійшли кращі об'єкти, такі, як ресторани з українськими етномотивами «Ситий пап» (автор інтер'єру - К. Сльчиць), «Здоровенькі були» (Г. Легарь), «Канапа» (П. Пекер); з інших етномотивів – ресторан японської кухні «Тампопо» (О. Дроздов), східної кухні «EAST» та «ТАУ» (В. Нениввода) та багато інших, інтер'єри яких були відзначені престижними преміями.

5. Напевно, такий випадковий вибір об'єктів дослідження обумовлено тим, що єдиний професійний огляд-конкурс на кращий інтер'єр року в Україні, що проводиться під егідою НСАУ з 2000 р., фактично завдяки якому з'явилася можливість познайомити міжнародну спільноту з інтер'єрами приміщень, які до того часу були закриті для доступу, - лишився автором не дослідженим.

6. Також шкода, що серед періодичних видань, якими користувалася автор, не знайшлося місця журналам, які відкрили цю тематику в Україні: це – «Архітектура і престиж», «Ватерпас», «АСС» та тематичні збірники «Кращі інтер'єри України». На жаль, джерелами сучасних ілюстрацій для автора були виключно електронні ресурси та рекламні сайти ресторанів.

7. Мабуть, через недостатню проробку періодичних видань (які на початку 2000-х років, коли формувалась галузь дизайну інтер'єру, були єдиним джерелом професійної інформації), автор ніде не вказує прізвища авторів дизайну інтер'єрів, хоча всі сучасні інтер'єри – це, безумовно, авторські професійні роботи, деякі з яких, як зазначалось вище, навіть неодноразово відзначено преміями. Разом з тим, аналізуючи прототипи (табл. 1.3-1.7), автор повністю подас прізвища українських архітекторів, що працювали в українському модерні – таких, як О. Луштинський, І. Левинський, О. Сластіон, С. Тимошенко, Я. Попомаренко та інших. Така анонімність по відношенню до сучасних колег виглядає дещо неестичною як для наукової праці.

8. На сс.69 – 76 дисертації, де автор досліджує композиційний аналіз, відсутні посилання на фото або таблиці в додатках, тобто текст не прив'язаний до ілюстрацій.

Висновок. Ці зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації. Загалом, дисертаційна робота Громнюк Адріани Ігорівни «Етнічні мотиви в архітектурі сучасних інтер'єрів підприємств харчування» є цінним науковим дослідженням, яке характеризується актуальністю, повизною, сукупністю вагомих теоретичних та практичних наукових положень.

За актуальністю розглянутих завдань, науковим рівнем і практичною цінністю отриманих результатів дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, яка відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, та іншим нормативним вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Громнюк А. І. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Офіційний опонент:

Кандидат архітектури, доцент
завідувач кафедри дизайну інтер'єру
Національного авіаційного університету

Олійник О. П.

Підпис засвідчую:

Василий секретар

Т. Енчева